

ПОЗИЦІЙНИЙ ДОКУМЕНТ

Асоціації «Український ядерний форум» стосовно проекту постанови НКРЕКП (протокол від 29.08.2017 №73) у частині, що стосується перегляду тарифу на відпуск електричної та виробництво теплової енергії, вироблених на атомних станціях, та внесення змін до Інвестиційної програми ДП «НАЕК «Енергоатом» на 2017 рік з 01 жовтня 2017 року.

ПРЕАМБУЛА

29 серпня 2017 року відбулося відкрите засідання НКРЕКП, на якому було розглянуто у тому числі питання № 25 «Про внесення змін до постанови НКРЕКП від 09 грудня 2016 року № 2156» щодо перегляду тарифу на відпуск електричної та виробництво теплової енергії, вироблених на атомних станціях, та внесення змін до Інвестиційної програми ДП «НАЕК «Енергоатом» на 2017 рік з 01 жовтня 2017 року.

Проект постанови НКРЕКП з вищезазначеного питання (далі – Проект) був розміщений на Веб-сайті національного регулятора з метою його громадського обговорення.¹ При цьому варто зауважити, що постанова НКРЕКП від 30.06.2017 № 866 «Про затвердження Порядку проведення відкритого обговорення проектів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» не встановлює формат подання зауважень та пропозицій до проектів рішень НКРЕКП з питань встановлення цін (тарифів), схвалення/затвердження інвестиційних програм/планів розвитку та змін до них.

З огляду на вищенаведене, Асоціація «Український ядерний форум» (далі – Асоціація) вважає за доцільне представити свої пропозиції у форматі позиційного документу, що повністю відповідатиме європейській практиці проведення консультацій з громадськістю² та статутного завдання Асоціації щодо розповсюдження передового європейського досвіду.

ЩОДО ПРОЗОРОСТІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

¹ <http://www.nerc.gov.ua/?id=27144>

² Приклади позиційних документів – див. Веб-сайт Європейського Атомного Форуму https://www.foratom.org/publications/#position_papers. Асоціація приєдналась на правах асоційованого членства до асоціації атомників Європи у 2011 році і досі є єдиною національною асоціацією-членом з країн, що не належать до ЕС.

Нажаль, вимушені констатувати, що Проект розроблений таким чином, що унеможливило проведення аналізу складових тарифу, запропонованого НКРЕКП. Через те незрозуміло, які пропозиції ліцензіату було відхилено, задовільнено частково або повністю. Аргументація, на основі якої приймалися відповіді рішення, також невідома. **Вважаємо, що проекти рішень НКРЕКП, які виносяться на громадське обговорення, мають разом з супровідними документами містити достатньо інформації (за виключенням конфіденційних відомостей) для проведення ретельного аналізу та розробки на його основі ґрунтовних пропозицій та зауважень. У цьому контексті, вважаємо, що існуюча практика потребує подальшого удосконалення, що було б на користь для ефективного діалогу національної комісії з громадянським суспільством.**

ЩОДО ТАРИФУ ДП «НАЕК «ЕНЕРГОАТОМ»

Розглядаючи питання тарифу ДП «НАЕК «Енергоатом», Асоціація виходить з того, що національна атомна експлуатуюча організація є основним замовником обладнання, робіт та послуг у підприємств атомно-промислового комплексу України. Це є вагомим чинником для їх підтримки, оскільки допомагає формувати портфель замовлень, що забезпечує у значній мірі функціонування та розвиток енергетичного машино- та приборобудування, інших галузей промисловості.

Незважаючи на брак інформації, про що йшлося вище, навіть поверхневий аналіз Проекту показує відносно низьку ціну електроенергії, яка виробляється вітчизняними АЕС, у порівнянні з іншими країнами. Так, наприклад, середньорічна ціна електричної енергії російських АЕС у 2016 році склала 152,79 коп./кВт.год. або 67,67 коп./кВт.год. в українській валюті за курсом НБУ на 29.06.2017, що на 41% вище діючого тарифу на електроенергію АЕС (48,0 коп./кВт.год.) При цьому, паливна складова та постачання енергетичного обладнання концерну «Росенергоатом» забезпечені внутрішніми виробниками на відміну від ДП «НАЕК «Енергоатом», яке постачання свіжого ядерного палива, а також вивіз відпрацьованого ядерного палива здійснює переважно за зовнішніми контрактами.

У порівнянні з цінами електроенергії АЕС у європейських країнах, тариф українських АЕС у рази нижче. На сьогодні його розмір у євроцентах за кВт.год складає 1,6. Для порівняння у Європі тариф АЕС у 2014, 2015 роках складав:

Франція - 4,2 євроцента/кВт.год. (у 2,6 разів вище);

Бельгія - 4,18 євроцента/кВт.год. (у 2,6 разів вище);

Угорщина - 3,9 євроцента/кВт.год. (у 2,4 разів вище);

Болгарія - 2,0 євроцента/кВт.год. (у 1,2 разів вище);

Великобританія - 10,5 євроцента/кВт.год. (у 6,4 разів вище).

На нашу думку, ці данні є одним з індикаторів, який демонструє рівень фінансового забезпечення АЕС. Безумовно, результати аналізу цін на електроенергію у інших країнах не може бути підставою для визначення тарифу в Україні, але

тарифна політика НКРЕКП має гарантувати достатній рівень фінансових надходжень, необхідних для стабільного функціонування, підтримки високого рівня безпеки, а також розвитку атомної енергетики відповідно до міжнародних зобов'язань, а саме ст. 11 Конвенції з ядерної безпеки.

Нижче наведено низку зауважень та пропозицій, метою яких є подальше вдосконалення діяльності НКРЕКП у порушеному питанні. За запитом Асоціації деяка інформація була надана ДП «НАЕК «Енергоатом», яке є дійсним членом Асоціації.

– Відповідно до існуючої практики, НКРЕКП знімає кошти, що не були профінансовані та освоєні ліцензіатом протягом звітного періоду, що призводить до дефіциту фінансового забезпечення витрат, передбачених у тарифі на новий звітний період. Таким чином, визначений НКРЕКП тариф фактично становиться дефіцитним і не покриває усі заплановані витрати.

Наприклад, в 2016 році у структурі тарифу ДП «НАЕК «Енергоатом» були передбачені витрати на суму 38 737,0 млн.грн., а розмір тарифу та плановий відпуск електричної енергії забезпечував отримання товарної продукції 35 302,1 млн.грн., тобто на 3 434,9 млн.грн. менше.

З урахуванням перевиконання плану було відпущено 559,7 млн.кВт.год. електричної енергії, через що вартість додаткової товарної продукції склала 283,7 млн.грн. Водночас, недоплата за відпущену електроенергію до оптового ринку склала 963,6 млн.грн. Таким чином, у 2016 році за відпущену АЕС електроенергію отримано 34 622,2 млн.грн. або на 4 114,8 млн.грн. менше, ніж закладено до структури тарифу. Але під час перевірки, що була проведена НКРЕКП в період з 14.03.2017 по 10.04.2017, фактично профінансовані витрати порівнювались із витратами, що вже не мали реального фінансового забезпечення. При цьому недофінансування було кваліфіковано як порушення ліцензії, на основі чого Національною комісією було прийнято рішення про зняття відповідних сум при наступному перегляді тарифу.

З огляду на вищенаведене, вважаємо, що має бути розроблений механізм врегулювання ситуацій, пов'язаних з хронічним дефіцитом тарифу внаслідок зняття коштів за попередні звітні періоди.

– Витрати та послуги на проведення робіт та послуг по супроводженню експлуатації АЕС враховуються у тарифі не в повному обсязі. Основною причиною є започаткована НКРЕКП практика врахування виключно укладених договорів. Договори, що не були заключені, у тому числі і через відсутність коштів у діючому тарифі, не враховуються і тому їх доводиться фінансувати за рахунок кредитних коштів. Це призведе до удорожчання вартості договорів за рахунок обслуговування кредитних угод, що в свою чергу негативно впливає на собівартість електроенергії і за кінцевим рахунком – на її ціну для споживача. **Фінансування заходів по супроводженню експлуатації АЕС є чинником, який впливає, у тому числі, на заходи з радіаційної та ядерної безпеки. Такі заходи**

мають безумовний пріоритет і їх виконання повинне забезпечуватися фінансуванням у повному обсязі.

- Рівень підвищення заробітної плати працівників ДП «НАЕК «Енергоатом», що визначається за методикою НКРЕКП є меншим ніж підвищення мінімального прожиткового мінімуму, який встановлюється та періодично переглядається відповідно до чинного законодавства України. Ця різниця станом на серпень 2017 року складає 5% (16% проти 11%). **Асоціація вважає, що рівень заробітної плати працівників атомної енергетики має бути достатнім для залучення висококваліфікованих кадрів та запобігання відтоку персоналу.** Слід враховувати, що досвід експлуатації українських енергоблоків з реакторами типу ВВЕР без будь-яких складнощів може бути застосований на аналогічних АЕС закордоном, тому умови оплати праці мають бути конкурентоспроможними з тими, що пропонуються у інших країнах. Це є особливо важливим для спеціалістів рівня начальника зміни станції, підготовка яких потребує до 10 років навчання та стажування на різних робочих містах.
- Кошти на фінансування заходів на розвиток виробництва виділяються у недостатньому розмірі. Практично не передбачено фінансування витрат на сплату членських внесків до міжнародних організацій. У 2016 році при загальній потребі 190 млн.грн. (з врахуванням боргів за попередні роки) до тарифу було включено лише 7.5 млн.грн. При цьому за поточний рік ДП «НАЕК «Енергоатом» вже сплатив до міжнародних організацій 64,7 млн.грн., у тому числі 62,5 млн.грн. членського внеску до ВАО АЕС³.

ВАО АЕС була заснована після подій на Чорнобильській АЕС у травні 1989 року експлуатуючими організаціями «з метою максимального підвищення безпеки та надійності атомних електростанцій в усьому світі». На цей час ВАО АЕС об'єднує усіх операторів АЕС світу. Ця організація є некомерційною, усі витрати на утримання секретаріату, керівних органів та численних програм, які здійснюються за рахунок членських внесків. **Оскільки у світовій атомній енергетиці вважається безсумнівним важливість членства у ВАО АЕС з точки зору підвищення рівня безпеки до найкращих світових стандартів, виключення ДП «НАЕК «Енергоатом» з цієї авторитетної міжнародної організації через несплату членських внесків було б безпрецедентним кроком, що був би не на користь іміджу України.** З огляду на вищевикладене та посилаючись на концепцію абсолютного примату безпеки, що застосовується в атомній енергетиці, Асоціація звертається до НКРЕКП з пропозицією передбачити у тарифі покриття витрат на членські внески до міжнародних організацій у повному обсязі.

20.09.2017

---

³ Всесвітня асоціація операторів атомних електростанцій - <http://www.wano.info/en-gb>